

Αποψη: Το παράλληλο σύστημα πληρωμών του κ. Βαρουφάκη

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Στη συνέντευξή του στον ΣΚΑΪ την περασμένη Κυριακή, ο κ. Βαρουφάκης περιέγραψε πώς θα λειτουργούσε το παράλληλο σύστημα πληρωμών σε περίπτωση που η ΕΚΤ διέκοπτε την παροχή ρευστότητας στις ελληνικές τράπεζες στη διάρκεια της καταστροφικής αντιπαράθεσης με τους πιστωτές που οδήγησε τη χώρα στο χείλος του Grexit το 2015. Όπως εξήγησε, το παράλληλο σύστημα θα ήταν ένα ηλεκτρονικό-διαδικτυακό σύστημα πληρωμών βασισμένο στην ιστοσελίδα του υπουργείου Οικονομικών Taxisnet, «που θα επέτρεπε τη συνέχιση των συναλλαγών, σε ευρώ, ακόμα κι αν τρόικα και ΕΚΤ μας έκλειναν τις τράπεζες». Το σύστημα θα έδινε σε κάθε φορολογούμενο τη δυνατότητα, με ένα PIN, να μεταφέρει «πιστωτικές μονάδες» (IOUs) από το ΑΦΜ του στο Δημόσιο για πληρωμή φόρων ή σε οποιοδήποτε άλλο ΑΦΜ νομικού ή φυσικού προσώπου στη χώρα.

Όπως το παρουσίασε, το παράλληλο σύστημα πληρωμών θα ήταν ένα σύστημα συμψηφισμών μέσω του οποίου το κράτος θα συμψήφιζε ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του προς τους πολίτες με τις φορολογικές υποχρεώσεις των πολιτών προς το κράτος. Κάτι σαν το σύστημα clearing της Σοβιετικής Ένωσης, μέσω του οποίου εξαγωγές και εισαγωγές προς/από κάθε χώρα συμψηφίζονταν και πληρωνόταν

η διαφορά που προέκυπτε ώστε να εξοικονομείται συνάλλαγμα. «Στον βαθμό που όλοι, και τα σούπερ μάρκετ, έχουν να πληρώνουν φόρους, όλοι θα δέχονταν (ιδίως σε περίοδο χαμηλής ρευστότητας μετρητών) αυτές τις πληρωμές». Τι θα γινόταν όμως αφού το Δημόσιο αποπλήρωνε όλες του τις υποχρεώσεις προς τους φορολογουμένους; Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δημοσίου προς ιδιώτες τον Δεκέμβριο 2014 ανέρχονταν σε 4 δισ., ενώ η ρευστότητα που είχε προσφέρει η ΕΚΤ στις ελληνικές τράπεζες ξεπέρασε τα 100 δισ. στα μέσα του 2015 λόγω της μαζικής εκροής καταθέσεων πριν από την επιβολή capital controls. Το εξωτραπεζικό παράλληλο σύστημα πληρωμών θα προσέφερε επομένως ελάχιστη ανακούφιση από την πιστωτική ασφυξία. Όπως όμως αποκάλυψε ο σύμβουλος της κυβέρνησης Γκλεν Κιμ στις αρχές Ιουλίου, σε εκδήλωση του Κίνηματος 5 Αστέρων του Μπέπε Γκρίλο στην Ιταλία, η εφαρμογή του σχεδίου θα ξεκινούσε από τους δημοσίους υπαλλήλους εκδίδοντας κουπόνια για το 10% των μισθών τους, τα οποία θα χρησίμευαν αποκλειστικά για την εξόφληση πληρωμών στην εφορία. Το σύστημα, αν πετύχαινε, θα επεκτεινόταν και για άλλες πληρωμές και σε άλλους τομείς, όπως είπε. Αν γινόταν αυτό, σε τι θα διέφερε το παράλληλο σύστημα πληρωμών από το παράλληλο νόμισμα; Στη συνέντευξη στο ΣΚΑΪ ο κ. Βαρουφάκης έκανε σαφή διαχωρισμό μεταξύ των δύο, ενώ σε παλιότερες δηλώσεις στο blog του (5/7/17) είχε πει ότι το παράλληλο σύστημα μπορεί να μετατραπεί σε παράλληλο νόμισμα «εν ριπή οφθαλμού».

Τι θα συνέβαινε αν εκδίδονταν κουπόνια IOU; Σίγουρα θα ήταν υποδεέστερα του ευρωνομίσματος διότι οι χρήσεις του θα ήταν περιορισμένες. Οποιος εισέπραττε IOUs θα προσπαθούσε να τα ξεφορτωθεί το ταχύτερο δυνατόν. Όπως προβλέπει ο νόμος του Gresham, το «κακό χρήμα» θα υποκαθιστούσε το «καλό χρήμα». Όσο θα διευρύνονταν το πεδίο συναλλαγών που μπορούν να πληρωθούν με IOUs, τόσο περισσότερα IOUs θα εκδίδονταν και τόσο θα έχαναν αξία – όπως μία δραχμή που διαρκώς υποτιμάται. Κανένας εξαγωγέας, κανένα ξενοδοχείο, εστιατόριο ή κατάστημα που κερδίζει ευρώ δεν επρόκειτο να τα ανταλλάξει για IOUs, γνωρίζοντας ότι θα χάσουν αξία. Τα κουπόνια IOUs θα ήταν το νόμισμα των δημοσίων υπαλλήλων και των συνταξιούχων. Το αποτέλεσμα θα ήταν οικονομικό χάος και ανεξέλεγκτη κοινωνική έκρηξη. Η επιστροφή σε εθνικό νόμισμα δεν επρόκειτο να επιλύσει κανένα από τα μεγάλα διαχρονικά προβλήματα. Πολυνομία, γραφειοκρατία, ανικανότητα της κρατικής μηχανής, διαφθορά και φοροδιαφυγή, πελατειακή διαχείριση της εξουσίας, χρεοκοπημένο συνταξιοδοτικό σύστημα. Οι ανισοροπίες και οι στρεβλώσεις στην πραγματική οικονομία δεν διορθώνονται με νομισματικά μέσα.

Κατά τον κ. Βαρουφάκη, το παράλληλο σύστημα πληρωμών, μαζί με το «κούρεμα» των ομολόγων ελληνικού Δημοσίου που διακρατούσε η ΕΚΤ, ήταν το διαπραγματευτικό χαρτί της Ελλάδας. «Σε μια διαπραγμάτευση οποιουδήποτε τύπου πρέπει να διανοηθείς και τη ρήξη, ειδάλλως είσαι επαίτης. Δεν θέλουμε τη ρήξη, αλλά δεν πρέπει και να τη φοβόμαστε», είπε. Πράγματι. Όμως το διαπραγματευτικό χαρτί της χώρας ήταν πολύ αδύναμο, διότι η Ελλάδα είχε να χάσει πολλά περισσότερα απ' ό,τι οι πιστωτές. Η Ελλάδα μπορεί να αποτελούσε συστημικό κίνδυνο για την Ευρωζώνη το 2010 αλλά όχι το 2015, μετά τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και τη δυνατότητα της ΕΚΤ να αγοράζει δεκάδες δισ. κρατικά ομόλογα τον μήνα με τα προγράμματα ποσοτικής χαλάρωσης και OMT. Ο ΣΥΡΙΖΑ υπερτίμησε τη διαπραγματευτική του θέση και το «παιχνίδι της κότας» –ένα μοντέλο σύγκρουσης δύο παικτών στη θεωρία παιγνίων– έληξε με μια

οικονομική και πολιτική αυτοκτονία: μια τρίτη συμφωνία διάσωσης με μέτρα σκληρής λιτότητας, capital controls και επιστροφή στην ύφεση. Αυτό που χρειάζεται η Ελλάδα είναι σχέδιο μετασχηματισμού μιας μετα-σοβιετικής οικονομίας σε οικονομία της αγοράς, όχι σοβιετικής έμπνευσης σύστημα συμψηφισμού πληρωμών για να εξοικονομηθούν ευρώ.

* Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι senior scholar στο Centre for International Governance Innovation (CIGI). Το βιβλίο της «Δημόσιο χρέος» κυκλοφορεί στη σειρά «Μικρές Εισαγωγές» των εκδόσεων Παπαδόπουλος.